

RADY A DOPORUČENÍ K VÝUCE HOLOCAUSTU

- Využijte příběhu** – pamětníka, dokumentu, filmového příběhu –, díky němu si žáci lépe uvědomí, že se za čísla obětí nacistické perzekuce skrývají skuteční lidé a osudy.
Je důležité, aby žáci pochopili individuální přístup zpracování minulosti (osobní paměti) a brali v potaz všechna rizika osobních vzpomínek (zapomínání, subjektivní selekce, vlastní interpretace minulosti aj.).
- Využijte toho, že mnohá svědectví pocházejí od vrstevníků vašich žáků.** Životní osudy dětí, které zažily holocaust v jejich věku, jim budou velmi blízké.
- Nemluvte o osudech Židů jen v období holocaustu.** Zasaďte je do historického kontextu, aby žáci znali situaci před holocaustem i po něm a byli schopni jeho vznik lépe pochopit.
- Zabývejte se nejen oběťmi** (přeživšími i zavražděnými), ale i přihlížejícími, zachránci, pachatelé. Jen tak si žáci udělají komplexní obraz o celé události.
- Strukturujte historii holocaustu.** Hledejte společně se svými žáky závažné otázky, na které se pokuste odpovědět (holocaust nebyl nevyhnutelný, ale v určitých momentech bylo velmi obtížné se z něj vymanit – to platí pro všechny zúčastněné). Téma holocaustu nabízí mnoho problematických bodů, které diskutují i renomovaní badatelé, například:
 - Byl holocaust jedinečný?
 - Můžeme jej vysvětlit?
 - Lze jej srovnávat s jinými genocidami?
 - Kdo, případně co bylo hlavní příčinou holocaustu?
 - Kdy padlo rozhodnutí, že nacistické pojetí konečného řešení bude mít právě takovouto podobu?
 - Jaké byly reakce samotných Židů?
 - Jak se svět dozvídal o holocaustu a jak mohl Židům a ostatním pronásledovaným skupinám pomoci? apod.Nebojte se, že leckteré odpovědi na tyto otázky budou velmi skromné. Důležité je, abychom společně se žáky utvářeli náš pohled na problematiku.
- Využívejte badatelského přístupu žáků** a nebojte se zadat jim k vypracování samostatně nebo v týmu projekt týkající se tohoto období novodobých dějin, například vyhledat osudy a místa v jejich okolí spjatá s holocaustem.
- Propojte pohledy různých věd**, různých přístupů, spolupracujte s vyučujícími jiných předmětů. Holocaust není jen otázkou historie, proto doporučujeme mezioborový přístup. Vedle dějepisu tak může být probírán i v hodinách výchovy k občanství / základů společenských věd (teologické a etické otázky), českého jazyka a literatury (autobiografie, literární díla ztvárňující osudy obětí holocaustu), biologie (otázka rasové čistoty), výtvarného umění a hudby (vyjádření emocí, které holocaust v žácích vyvolává) apod.
- Používejte přesné formulace** a vybízejte žáky, aby se snažili o totéž. Nejednoznačným jazykem můžete neúmyslně přispět k nesprávné interpretaci tématu. Vyvarujte se používání jazyka válečných zločinců, který odráží jejich názory. Termíny jako „konečné řešení“ je samozřejmě možné citovat a kriticky hodnotit, k popsání této historické události by ale sloužit neměly.
- Věnujte se samostatně jednotlivým tématům týkajícím se problematiky holocaustu:**
 - dějiny Židů (ve 20. století);
 - dějiny druhé světové války;

- dějiny antisemitismu;
- dějiny šoa – pokus o obecnou interpretaci;
- dějiny šoa – srovnání dějin ve vybrané oblasti (Čechy například s Polskem, Francií, Bulharskem, Dánskem...);
- dějiny šoa – příběh Terezína;
- pátrání po stopách židovských dějin v okolní lokalitě (paměť osob, míst, dokumentů) aj.

10. Důsledně odlišujte historická fakta od morálního působení. Při výkladu holocaustu vždy vycházejte z historie, snaha o morální ponaučení může vest k výraznému zjednodušení až zkomolení celé problematiky. Morální imperativ by tak neměl vycházet od učitele, ale z příběhu, od pamětníka nebo jiného hosta.

11. Upozorněte žáky, že mnoho důkazů o holocaustu vytvořili sami nacisté (písemné dokumenty, fotografie nebo filmy). Taková svědectví je nutné uvádět v kontextu.

12. Důsledně rozlišujte minulost a současnost, vyvarujte se paušalizace. Zasaďte holocaust do historického kontextu (je nutné odlišit nacistické Německo od současného; uvědomit si, že ne všichni Němci souhlasili s genocidou Židů a jiných skupin a že antisemitismus je celosvětový jev).

13. Nelegitimizujte popírání minulosti. Nedovoďte žákům, aby úmyslně překrucovali a zkreslovali historické důkazy, a vzbuzovali tak pochybnosti u ostatních.

14. Vyvarujte se jednoduchých odpovědí na složitou historii. Výklad nezjednodušujte, vždy jej podávejte v historickém kontextu, aby nedošlo k povrchnímu pochopení z hlediska vztahu dobro – zlo. Snažte se o maximální pochopení, ne o morální odsouzení.

15. Diskutujte s žáky o problematice holocaustu, ponechte jim dostatečný prostor pro pochopení situace, reflektujte jejich pocity. Kladte jim otázky, například:

- Co vedlo nacisty k rozhodnutí vyvraždit Židy a další pronásledované skupiny?
- Kdo za to byl odpovědný?
- Kdy se Židé mohli dostat z procesu „konečného řešení“?
- Kdo jim mohl/měl pomoci?
- Jaké bylo chování ostatních skupin obyvatelstva?
- Jaké příběhy holocaustu se uchovaly v kolektivní paměti?

16. Mějte na paměti plusy i minusy různých informačních pramenů včetně těch na internetu.

Pečlivě zvažujte historickou přesnost všech studijních materiálů. V mnoha společnostech rozšířený antisemitismus, homofobie a protiromská atmosféra se mohou projevit i ve vaší třídě. Při výběru výukových materiálů dejte pozor, abyste ukazováním nacistické propagandy a fotografií znázorňujících páchaná zvěrstva nevědomě neposílili negativní pohled na oběti. Cennou pomůckou pro studium a bádání může být pro vaše žáky internet. Upozorněte je na to, že existuje mnoho napohled věrohodných stránek, které však píšou a podporují popírači holocaustu a antisemité, a pomozte jim rozeznat seriózní a faktické informační zdroje. Doporučujte jen ty internetové stránky, které jste předtím prověřili.

Zdroj: www.holocausttaskforce.org (kráceno a upraveno pro české prostředí)